

Мирослава Вовк,

доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, головний науковий співробітник відділу змісту і технологій навчання Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України

МОВНОКОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

Українське суспільство потребує висококомпетентних, мобільних, відповідальних фахівців, наділених культурою фахової комунікації, готовністю до генерації власних наукових інновацій, їх реалізації в освітній практиці, що сприятиме економічному, соціальному розвитку держави, зокрема такої важливої її сфери, як педагогічна освіта і освіта дорослих. Це важливе завдання може бути успішно реалізоване за умови підготовки вчителів, викладачів-дослідників в науково-освітньому просторі академічного чи університетського осередку, який має сформовані наукові школи, кристалізовані освітні традиції, характеризується інноваційними процесами розвитку. Означені осередки мають унікальний фундаментальний потенціал для підготовки фахівців докторського ступеня, здатних науково мислити та ефективно здійснювати професійну наукову і викладацьку діяльність, гнучко реагувати на виклики часу, професіоналів, компетентних, конкурентоспроможних фахівців, наділених здатністю до мобільної зміни професійної і життєвої стратегії.

З метою реалізації завдань щодо підготовки докторів філософії, викладачів-дослідників у галузі педагогічної освіти і освіти дорослих у провідному академічному осередку – в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України – було розроблено освітню програму підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у галузі 01 «Освіта» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» з проблеми «Педагогічна освіта і освіта дорослих в Україні і зарубіжжі» («Pedagogical and Adult Education in Ukraine and Worldwide»).

На сучасному етапі розвитку педагогічної думки, наук про освіту в інтердисциплінарному вимірі відповідно до викликів часу, пов'язаних з необхідністю активізації професійної наукової комунікації, презентації результатів власного наукового пошуку на якісно високому рівні, актуалізується проблема формування мовнокомунікативної компетентності.

Підвищення ціннісно-мотиваційного статусу української наукової мови, посилення ролі національних мов як чинника розвитку науки

зумовлене необхідністю підготовки наукової еліти, здатної репрезентувати досягнення освітніх наук у регіональному, національному та міжнародному вимірах. До проблеми формування мовної, мовленнєвої компетентності майбутніх фахівців, розвитку комунікативних умінь особистості у галузі педагогічної освіти і освіти дорослих звертались Л. Мацько, О. Семенов, В. Сидоренко, С. Сисоєва, Т. Симоненко та ін.

З метою розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх викладачів-дослідників навчальним планом підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у галузі 01 «Освіта» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» передбачено опанування нормативного курсу «Наукова фахова українська мова». На переконання О. Семенова, «успішній професійній діяльності сприяють набуті фахівцем мовнокомунікативні знання, уміння, навички, здібності, вільне володіння вербальними і невербальними засобами фахової комунікації відповідно до морально-етичних норм, що забезпечують ефективну діалогову взаємодію у певному колі професійних ситуацій» [1, с. 8]. У цьому контексті варто зауважити, що результативність розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх викладачів-дослідників, здатних до використання потенціалу наукової фахової мови у професійній сфері комунікації з метою забезпечення порозуміння у фаховому середовищі, залежить від ефективного застосування технології розвитку мовнокомунікативної компетентності.

Доцільність використання поняття «технологія» у процесі опанування наукової фахової рідної мови майбутніми викладачами-дослідниками підтверджується положеннями науковців, які обґрунтовують теоретичні засади технологій навчання дорослих (О. Аніщенко, Б. Бадмаєв, С. Сисоєва, С. Пономаревський та ін.).

У контексті обґрунтування теоретичних основ проблеми реалізації технологій дорослих О. Аніщенко акцентує увагу на тому, що «при розробці кожної технології навчання необхідно максимально враховувати закономірності природного розвитку дорослого учня, формувати культуру цілісної життєдіяльності особистості, реалізовувати потреби особистості в самоідентифікації, створювати умови для самостійної роботи, для набуття дорослими, які навчаються, сенсу самоосвіти та ін. [2, с. 47]. Опанування потенціалу наукової фахової рідної мови пов'язано з необхідністю оволодіти методологією наукової творчості, уміннями здобувати, аналізувати і систематизувати наукові факти, а також вільно послуговуватися нормативною національною науковою мовою в усіх підстилях наукового стилю у письмовій та усній, монологічній і діалогічній формах, володіти високим рівнем мовнокомунікативної культури у сфері науково-професійної комунікації.

Технологія розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутнього викладача-дослідника має ґрунтуватися на основних вимогах до технологій навчання дорослих, адже йдеться про категорію дорослих, професійна діяльність яких має визначати пріоритети розвитку освітніх, педагогічних наук на міжнародному, державному, регіональному рівні. З-поміж них на особливу увагу заслуговують такі: концептуальність, системність, рівноправне партнерство, керованість, гнучкість, міжособистісна взаємодія, динамічність, індивідуалізація навчання, здоров'язбережність, самонавчання та самоорганізація, ефективність, відтворюваність, візуалізація, поетапність і передбачуваність дій тощо.

Означені вимоги до технологій навчання дорослих екстраполюються на процес реалізації технології розвитку мовнокомунікативної компетентності майбутніх докторів філософії на основі вивчення потенціалу наукової фахової рідної мови. Опанування сукупністю мовних засобів і особливостей, знання жанрів наукового викладення дослідницьких результатів, використання можливостей наукової фахової мови для впровадження наукових теорій, концепцій, технологій в освітню практику є основою розвитку мовнокомунікативної компетентності викладача-дослідника, що частково розв'язується у процесі вивчення курсу «Наукова фахова українська мова».

Список використаних джерел

1. Лінгвістична підготовка майбутніх фахівців: ефективні технології навчання і моніторинг якості: монографія / Олена Семенов, Наталія Громова, Марина Ячменик, Олена Кулікова. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. – 176 с.

2. Сучасні технології освіти дорослих: посіб. / авт. кол.: Л.Б. Лук'янова, О.В. Аніщенко, Л.Є. Сігаєва, С. В. Зінченко, О.В. Баніт, Н.І. Дорошенко. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 182 с.